

“(3) Право на подстицајна средства за финансирање анализе немају пољопривредна газдинства која су то право остварила за ову намјену у претходне четири године”.

Члан 2.

У члану 85. у ставу 4. ријечи: “30. јуна” замјењују се ријечима: “31. октобра”.

Члан 3.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у “Службеном гласнику Републике Српске”.

Број: 12.01-052-5497/24
19. августа 2024. године
Бања Лука

Министар,
Др Саво Милић, с.р.

1845

На основу члана 31. став 1. Закона о заштити здравља биља у Републици Српској (“Службени гласник Републике Српске”, број 25/09) и члана 76. став 2. Закона о републичкој управи (“Службени гласник Републике Српске”, бр. 115/18, 111/21, 15/22, 56/22, 132/22 и 90/23), министар пољопривреде, шумарства и водопривреде д о н о с и

ПРОГРАМ

ПОСЕБНОГ НАДЗОРА НАД ПРИСУСТВОМ РЕГУЛИСАНИХ НЕКАРАНТИНСКИХ ШТЕТНИХ ВИРУСА ВОЋАКА НА ПОДРУЧЈУ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ У 2024. ГОДИНИ

Члан 1.

Овим програмом утврђују се мјере, рокови, начин спровођења мјера, субјекти који их спроводе, извори и начин обезбјеђивања и коришћења средстава, као и начин контроле спровођења мјера посебног надзора над присуством регулисаних некарантинских штетних вируса на воћу (Apple chlorotic leaf spot trichovirus (ACLSV) – проузроковача хлоротичне лисне пјегавости, Apple mosaic ilarvirus (ApMV) – проузроковача мозаика јабуке, Strawberry latent ringspot perovirus (SLRSV) – проузроковача латентне прстенасте пјегавости и Myrobalan latent ringspot perovirus (MLRSV) – проузроковача прстенасте пјегавости цанарике) на подручју Републике Српске у 2024. години.

Члан 2.

(1) Циљ овог програма је утврђивање присуства, односно одсуства регулисаних некарантинских штетних вируса Apple chlorotic leaf spot trichovirus – проузроковача хлоротичне лисне пјегавости (у даљем тексту: ACLSV), Apple mosaic ilarvirus – проузроковача мозаика јабуке (у даљем тексту: ApMV), Strawberry latent ringspot perovirus – проузроковача латентне прстенасте пјегавости (у даљем тексту: SLRSV) и Myrobalan latent ringspot perovirus – проузроковача прстенасте пјегавости цанарике (у даљем тексту: MLRSV) у регистрованим расадницима биљака домаћина, на пољопривредним газдинствима и окућницама на којима се узгајају биљке домаћини ACLSV, ApMV, SLRSV и MLRSV, који су наведени у прилозима 1. до 4. овог програма, који чине његов саставни дио.

(2) Биљне врсте домаћини ACLSV у Републици Српској су: Cydonia oblonga (дуња), Malus (јабука и крушка), Prunus amygdalus (бадем), P. avium (трешња), P. armeniaca (кајсија), P. persica (бресква), P. domestica, P. insititia и P. salicina (шљива), P. besseyi, P. cerasifera, P. davidiana и интерспецифични хибриди, који су наведени у Прилогу 1. овог програма.

(3) Биљне врсте домаћини ApMV у Републици Српској су: Corylus avellana (лијеска), Malus (јабучасто воће), Prunus avium (трешња), P. armeniaca (кајсија), P. cerasus (вишња), P. domestica (шљива), P. dulcis (бадем), P. persica (бресква), P. salicina (јапанска шљива), који су наведени у Прилогу 2. овог програма.

(4) Биљне врсте домаћини SLRSV у Републици Српској су: Prunus avium (трешња), P. persica (бресква), P. cerasus (вишња), који су наведени у Прилогу 3. овог програма.

(5) Биљне врсте домаћини MLRSV у Републици Српској су: Prunus domestica (шљива) и P. salicina (јапанска шљива), који су наведени у Прилогу 4. овог програма.

(6) Посебним надзором истражује се шире подручје, односно локалитети на којима се у Републици Српској узгајају биљке домаћини из ст. 2, 3, 4. и 5. овог члана ради одређивања статуса истраживаног подручја за наведени организам, те утврђивања могућих путања уласка или ширења у Републици Српској.

Члан 3.

(1) Посебан надзор ради детекције карантински штетног организма ACLSV, ApMV, SLRSV и MLRSV спроводи се на цијелој територији Републике Српске.

(2) Посебан надзор и мјере надзора у регистрованим расадницима и на граничним прелазима спроводи Републичка управа за инспекцијске послове (у даљем тексту: Инспекторат).

(3) Овлашћене институције које имају овлашћење Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде (у даљем тексту: Министарство) за спровођење послова од јавног интереса у области дијагностике штетних организма и заштите здравља биља за карантински штетне организме ACLSV, ApMV, SLRSV и MLRSV спроводе посебан надзор код произвођача биљака домаћина, као и на пољопривредним газдинствима и окућницама на којима се узгајају биљке домаћини.

(4) Овлашћена институција припрема информационе летке са стручним савјетима о начинима спречавања ширења и могућим мјерама контроле патогена.

(5) Програм посебног надзора подразумијева мониторинг који се спроводи над присуством штетних организма (у даљем тексту: мониторинг).

(6) Увозне пошиљке које су обухваћене мониторингом не задржавају се на граничном прелазу и за њих фитосанитарни инспектор издаје рјешење о забрани промета до добијања резултата лабораторијских анализа.

(7) У случају детекције карантински штетног организма, Инспекторат предузима све неопходне радње у складу са прописима којима је регулисана ова област.

Члан 4.

Одабир локација врши се на основу познавања биологије карантински штетних организма, климатских услова за његов развој и географске дистрибуције и величине комерцијалних производних усјева биљака домаћина, пољопривредних газдинства и регистрованих расадника.

Члан 5.

(1) Подручја рада су мјеста увоза, регистровани расадници у Републици Српској, као и производни засади, пољопривредна газдинства и окућнице на којима се узгајају биљке домаћини ACLSV, ApMV, SLRSV и MLRSV.

(2) Надзором се обухватају произвођачи садног материјала биљака домаћина, производни засади и пољопривредна газдинства на којима се узгајају биљке домаћини из члана 2. овог програма.

Члан 6.

Вријеме вршења надзора прописано је на основу животног циклуса штетних организма и фенологије биљака домаћина, а врши се у складу са међународно признатим и валидним дијагностичким методама.

Члан 7.

(1) Визуелни прегледи и узимање службених узорака од овлашћене институције врши се током сезоне раста биљака домаћина, када су симптоми видљиви.

(2) Визуелне прегледе и узимање службених узорака врше овлашћене институције уз присуство запослених у

Министарству, који обављају послове пружања стручних услуга у пољопривреди, а који одређују локацију и засад за узимање узорака.

(3) Прописани ток визуелног прегледа и начин узорковања налази се у прилозима од 5. до 8. овог програма, који чине његов саставни дио.

(4) Мониторинг зависи од врсте биљке домаћина и врсте и биологије штетног организма, а врши се:

1) код произвођача садног материјала биљака домаћина,

2) у производним засадама биљака домаћина ACLSV, ArMV, SLRSV и MLRSV, са подацима који указују на поријекло садног материјала у засаду (производња на отвореном),

3) на пољопривредним газдинствима гдје се узгајају биљке домаћини.

(5) Биљке се прегледају појединачно, док се опис мјеста узимања узорака, GPS позиција, као и остали подаци, наводе електронским путем у записнику информационог система Етфарм, односно подинформационог система Фито-Гис (у даљем тексту: Фито-Гис).

Члан 8.

Број визуелних прегледа и узорака за лабораторијско испитивање присуства ACLSV, ArMV, SLRSV и MLRSV у Републици Српској узетих код произвођача садног материјала и број узорака за лабораторијско испитивање присуства ACLSV, ArMV, SLRSV и MLRSV у Републици Српској из увоза, чије узимање врши Инспекторат, приказан је у Табели 1. у Прилогу 9. овог програма, који чини његов саставни дио, а детаљан приказ броја узорака дефинише се уговором о условима за реализацију и коришћење средстава за финансирање програма из области заштите здравља биља.

Члан 9.

Прописани број визуелних прегледа и узорака за лабораторијско испитивање присуства ACLSV, ArMV, SLRSV и MLRSV у Републици Српској код произвођача садног материјала и број узорака за лабораторијско испитивање присуства ACLSV, ArMV, SLRSV и MLRSV у Републици Српској из увоза, чије узимање врши Инспекторат, приказан је у табелама 2. и 3. из Прилога 9. овог програма.

Члан 10.

(1) Лабораторијска испитивања узорака врше се у складу са међународно признатим и валидним дијагностичким методама:

1) EPPO, 2000. Schemes for the production of healthy plants for planting. Certification scheme for cherry PM49/29(1): Methods for detection of viruses of cherry,

2) EPPO, 2000. Schemes for the production of healthy plants for planting. Certification scheme for almond, apricot, peach and plum PM 4/30(1),

3) EPPO, 2004. Schemes for the production of healthy plants for planting. Certification scheme for hazelnut PM 4/31(1). EPPO Bulletin 34, 145–147,

4) EPPO, 1999. Certification schemes. Pathogen-tested material of Malus, Pyrus and Cydonia PM4/027(1), EPPO Bulletin 29, 239–252.

(2) Лабораторијски извјештаји, осим резултата анализа, морају садржавати и методе по којима је вршена детекција.

Члан 11.

(1) Локације узорковања и визуелних прегледа се уносе у Фито-Гис.

(2) На основу резултата спровођења овог програма и извјештаја из лабораторија, омогућава се потпун преглед локација узорковања, те локација са негативним и позитивним узорцима унутар Фито-Гиса.

Члан 12.

(1) Рок за узимање узорака код произвођача садног материјала, из производних засада, пољопривредних газдинстава и окућница, те достављање узорака овлашћеној

лабораторији ради лабораторијских анализа је 1. децембар 2024. године.

(2) Резултати овог програма, користећи Фито-Гис, воде се и достављају електронским путем Министарству до 10. децембра 2024. године.

(3) Рок за узимање узорака из увоза, достављање узорака овлашћеној лабораторији ради лабораторијских анализа, те достављање извјештаја Инспектората је 31. децембар 2024. године.

(4) Овлашћене институције благовремено извјештавају Министарство о посебним догађајима током његовог спровођења, а посебно о свим случајевима откривања штетног организма који је предмет посебног надзора.

(5) У случају откривања штетних организама који су предмет посебног надзора, овлашћене институције одмах обавјештавају Министарство и Инспекторат, који предузима неопходне фитосанитарне мјере с циљем спречавања ширења и сузбијања штетног организма, а у складу са прописима из ове области, те о томе обавјештава Министарство.

Члан 13.

Спровођење овог програма финансира се из буџета Републике Српске на основу Правилника о условима и начину остваривања новчаних подстицаја за развој пољопривреде и села у 2024. години – право на подстицајна средства за финансирање програма из области заштите здравља биља.

Члан 14.

Овај програм ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у “Службеном гласнику Републике Српске”.

Број: 12.03.3-330-2114/24

31. јула 2024. године

Бања Лука

Министар,
Др Саво Минић, с.р.

ПРИЛОГ 1.

Биљке домаћини регулисаног некарантинског штетног организма ACLSV у Републици Српској:

- *Cydonia oblonga* (дуња),
- *Malus* (јабука и крушка),
- *Prunus amygdalus* (бадем),
- *P. avium* (трешња),
- *P. armeniaca* (кајсија),
- *P. persica* (бресква),
- *P. domestica*, *P. insititia* и *P. salicina* (шљива),
- *P. besseyi*, *P. cerasifera*, *P. davidiana* и интерспецифични хибриди.

ПРИЛОГ 2.

Биљке домаћини регулисаног некарантинског штетног организма ArMV у Републици Српској:

- *Corylus avellana* (лијеска),
- *Malus* (јабукасто воће),
- *Prunus avium* (трешња),
- *P. armeniaca* (кајсија),
- *P. cerasus* (вишња),
- *P. domestica* (шљива),
- *P. dulcis* (бадем),
- *P. persica* (бресква),
- *P. salicina* (јапанска шљива).

ПРИЛОГ 3.

Биљке домаћини регулисаног некарантинског штетног организма SLRSV у Републици Српској:

- *Prunus avium* (трешња),
- *P. persica* (бресква),
- *P. cerasus* (вишња).

ПРИЛОГ 4.

Биљке домаћини регулисаног некарантинског штетног организма MLRSV у Републици Српској:

- *Prunus domestica* (шљива) и
- *P. salicina* (јапанска шљива).

ПРИЛОГ 5.**ТОК ВИЗУЕЛНОГ ПРЕГЛЕДА И НАЧИН УЗОРКОВАЊА (ACLSV)****1.1. Ток визуелног прегледа**

- Код већине комерцијалних сорти јабуке инфекција је углавном латентна.

- Штетност се код јабучастих врста манифестује кроз смањену виталност заражених биљака и смањену подударност сорти и подлога.

- Код неких врста коштичавог воћа обољење може бити без симптома, док код других доводи до пуцања коре или може бити повезан са тешким деформацијама плода, смањењем приноса, некомпатибилношћу калемова и некрозом пупољака.

- Неки изолати вируса изазивају јаче симптоме код кајсије и шљиве у виду деформације плода, које се често мијешају са шарком шљиве.

1.2. Узорковање за лабораторијско тестирање

- Узимање узорака за лабораторијско тестирање треба да се врши истовремено са визуелним прегледима, у периоду вегетације, од пролећа до краја вегетације.

- Веома је битно да се узорци узимају са дијелова биљака (пупољци, лишће, стабло, плод) са јасно израженим симптомима.

- Најбоље је узимати узорке са више различитих мјеста на биљци.

- Узорковање вршити случајним одабиром, проходом засада у облику слова W или дијагонално или по редовима.

- Приликом узорковања потребно је испоштовати принципе добре праксе за узорковање биља и биљних дијелова за лабораторијско тестирање (нпр. евиденција података о узроку на лицу мјеста узорковања, коришћење одговарајућег прибора и материјала за узорковање, дезинфекција прибора и алата итд.).

ПРИЛОГ 6.**ТОК ВИЗУЕЛНОГ ПРЕГЛЕДА И НАЧИН УЗОРКОВАЊА (ArMV)****1.1. Ток визуелног прегледа**

- Код осјетљивих сорти видљиви симптоми мозаика испољавају се на листу јабуке у виду свијетложутих и општро оивичених пјега, тачака, линија и хлоротичних нерава. Крајем лjeta може се уочити пријевремено опадање листова.

- Код мање осјетљивих сорти долази до појаве бројних ситних жутих пјега само на појединачним лискама, које временом постају мрке боје.

- Од осталих симптома могу се јавити инфективно шаренило, мозаик, хлороза и линијски мозаик.

1.2. Узорковање за лабораторијско тестирање

- Узимање узорака за лабораторијско тестирање треба да се врши истовремено са визуелним прегледима, у периоду вегетације, од пролећа до краја вегетације.

- Веома је битно да се узорци узимају са дијелова биљака (лишће, изданци) са јасно израженим симптомима.

- Најбоље је узимати узорке са више различитих мјеста на биљци.

- Узорковање вршити случајним одабиром, проходом засада у облику слова W или дијагонално, или по редовима.

- Приликом узорковања потребно је испоштовати принципе добре праксе за узорковање биља и биљних дијелова за лабораторијско тестирање (нпр. евиденција података о узроку на лицу мјеста узорковања, коришћење одговарајућег прибора и материјала за узорковање, дезинфекција прибора и алата итд.).

ПРИЛОГ 7.**ТОК ВИЗУЕЛНОГ ПРЕГЛЕДА И НАЧИН УЗОРКОВАЊА (SLRSV)****1.1. Ток визуелног прегледа**

- Симптоми који варирају с зависности од домаћина и услова средине посебно се уочавају с почетка пролећа, док су касније током вегетације мање уочљиви.

- Могу се испољити у виду хлоротичних мрља, шаренила, линијског обрасца, мозаика, жућења вена до коврчања листова, док се често јавља и инфекција без симптома.

- Обично се у случају инфекција уочава прогресивно опадање виталности биљке које резултира закржљавањем.

1.2. Узорковање за лабораторијско тестирање

- Узимање узорака за лабораторијско тестирање треба да се врши истовремено са визуелним прегледима, у периоду вегетације, од пролећа до краја вегетације.

- Веома је битно да се узорци узимају са дијелова биљака (лишће и изданци) са јасно израженим симптомима.

- Најбоље је узимати узорке са више различитих мјеста на биљци.

- Узорковање вршити случајним одабиром, проходом засада у облику слова W или дијагонално, или по редовима.

- Приликом узорковања потребно је испоштовати принципе добре праксе за узорковање биља и биљних дијелова за лабораторијско тестирање (нпр. евиденција података о узроку на лицу мјеста узорковања, коришћење одговарајућег прибора и материјала за узорковање, дезинфекција прибора и алата итд.).

ПРИЛОГ 8.**ТОК ВИЗУЕЛНОГ ПРЕГЛЕДА И НАЧИН УЗОРКОВАЊА (MLRSV)****1.1. Ток визуелног прегледа**

- Латентне инфекције присутне су код цанарике.

- Код брескве симптоми се манифестују у виду скраћених интеродија и појаве розете.

- Код трешње симптоми се манифестују у виду појаве енација на листовима.

1.2. Узорковање за лабораторијско тестирање

- Узимање узорака за лабораторијско тестирање треба да се врши истовремено са визуелним прегледима, у периоду вегетације, од пролећа до краја вегетације.

- Веома је битно да се узорци узимају са дијелова биљака са јасно израженим симптомима.

- Најбоље је узимати узорке са више различитих мјеста на биљци.

- Узорковање вршити случајним одабиром, проходом засада у облику слова W или дијагонално, или по редовима.

- Приликом узорковања потребно је испоштовати принципе добре праксе за узорковање биља и биљних дијелова за лабораторијско тестирање (нпр. евиденција података о узроку на лицу мјеста узорковања, коришћење одговарајућег прибора и материјала за узорковање, дезинфекција прибора и алата итд.).

ПРИЛОГ 9.

Табела 1. Број визуелних прегледа и узорака за лабораторијско испитивање присуства ACLSV, ArMV, SLRSV и MLRSV у Републици Српској узетих код произвођача биљака домаћина из производних засада, пољопривредних газдинстава и окућница на којима се узгајају биљке домаћини

Подручје	Број узорака биљака домаћина
Република Српска	480

Табела 2. Број визуелних прегледа и узорака за лабораторијско испитивање присуства ACLSV, ArMV, SLRSV и MLRSV у Републици Српској код произвођача садног материјала

Подручје	Број узорака биљака домаћина
Република Српска	40

Табела 3. Број узорака за лабораторијско испитивање присуства ACLSV, ArMV, SLRSV и MLRSV у Републици Српској из увоза

Подручје	Број узорака биљака домаћина
Република Српска	8

1846

На основу члана 31. став 1. Закона о заштити здравља биља у Републици Српској ("Службени гласник Републике Српске", број 25/09) и члана 76. став 2. Закона о републичкој управи ("Службени гласник Републике Српске", бр. 115/18, 111/21, 15/22, 56/22, 132/22 и 90/23), министар пољопривреде, шумарства и водопривреде д о н о с и

ПРОГРАМ

ПОСЕБНОГ НАДЗОРА НАД ПРИСУСТВОМ КАРАНТИНСКИ ШТЕТНИХ ОРГАНИЗАМА (Little Cherry virus-1 (LChV-1), Little cherry virus-2 (LChV-2), Cherry necrotic rusty mottle virus (CRNRM0), Cherry green ring mottle virus (CGRMV) и Cherry mottle leaf virus (ChMLV)) НА ПОДРУЧЈУ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ У 2024. ГОДИНИ

Члан 1.

Овим програмом утврђују се мјере, рокови, начин спровођења мјера, субјекти који их спроводе, извори и начин